

Χριστόδουλος Χατζηχριστοδούλου

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΣΤΗ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΜΑΝΤΟΣ ΣΤΗ ΜΟΡΦΟΥ

Ο ναός του Αγίου Μάμαντος του Θαυματουργού και Μυροβλύτη στη Μόρφου, άλλοτε καθολικό μονής, είναι ένα από τα σημαντικότερα χριστιανικά προσκυνήματα της Κύπρου. Είναι κτισμένος στα ερείπια δύο παλαιοχριστιανικών βασιλικών και μιας βυζαντινής εκκλησίας, που διαδέχτηκαν η μια την άλλη και τα οποία είχαν ανασκαφεί μερικώς κατά την περίοδο της Αγγλοκρατίας. Την ανασκαφή διενήργησε το 1958 ο Peter Megaw. Με βάση μορφολογικά και τυπολογικά στοιχεία ο ναός χρονολογείται στις αρχές του 16ου αιώνα και οικοδομήθηκε με δαπάνες του φεουδάρχη Ευγένιου Συγκλητικού. Ο Άγιος Μάμας είναι ένας από τους πιο σημαντικούς φραγκοβυζαντινούς ναούς της Κύπρου. Η κάτοψη αλλά και οι όψεις του είναι όμοιες με του καθολικού της μονής του Αγίου Νεοφύτου στην Πάφο και πιθανώς να είναι έργα του ίδιου αρχιτέκτονα.

Στο μέσο του βόρειου τοίχου, σε περίοπτο σημείο του ναού, βρίσκεται μαρμάρινη ενεπίγραφη σαρκοφάγος -γνωστή ως ο τάφος του Αγίου Μάμαντος- από λευκό μάρμαρο, του 3ου αιώνα μ.Χ., εδώ σε δεύτερη χρήση. Είναι πακτωμένη στον τοίχο με τέτοιο τρόπο ώστε τμήμα της να είναι ορατό και από την εξωτερική πλευρά.

Ο ναός του Αγίου Μάμα ουδέποτε ζωγραφίστηκε ολόκληρος. Τοιχογραφίες έγιναν κατά την περίοδο της Βενετοκρατίας στην κόγχη της Πρόθεσης και στην δυτική όψη των ανατολικών κίωνων που μεσολαβούν στο εικονοστάσιο. Επίσης στο βόρειο τοίχο υπάρχει μία τοιχογραφία του 20ού αιώνα, που απεικονίζεται ο Αρχάγγελος Μιχαήλ ένστολος με πύρινη ρομφαία είναι ενυπόγραφο έργο του ζωγράφου Όθωνα Γιαβόπουλου (1862-1936).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν το εικονοστάσιο με τις εικόνες του, η αγία τράπεζα με το κιβώριό της, έργα του 16^{ου} αιώνα, ο άμβωνας, ο δεσποτικός θρόνος, σειρά μεταβυζαντινών και νεότερων εικόνων.

Είμαστε ευτυχείς γιατί ο ναός δεν λεηλατήθηκε κατά την τουρκική εισβολή του 1974, παρόλο που έχουν κλαπεί κάποια από τα κειμήλια του. Άλλα κειμήλια διασώθηκαν από πρόσφυγες και κάποια επαναπατρίστηκαν από το εξωτερικό. Ο ναός χρησιμοποιείται σήμερα ως μουσείο εικόνων και λειτουργείται περιοδικά.